

владою, практично констатує наявність розбіжностей щодо розуміння даного питання в самому православному середовищі [Основні принципи.- П. 7.3]. А це робить занадто оптимістичними очікування, що гарні побажання щодо покращання діалогу (навіть якщо не брати до уваги зазначені суперечності в самому документі) будуть безпроблемно втілені у життя.

На закінчення хочеться висловити щире згоду з одним із параграфів Основних принципів: «Внаслідок порушення заповіді про єдність, християни, що розділились, замість того, щоб бути зразком єдності в любові за образом Пресвятої Трійці, стали джерелом спокуси. Розділеність християн стала відкритою та кривавою раною на Тілі Христовому. Трагедія розділень стала серйозним видимим викривленням християнського універсалізму, перешкодою у справі свідчення світу про Христа. Бо дієвість цього свідчення Церкви Христової в чималому ступеню залежить від утілення проповідуваних нею істин у житті та практиці християнських громад» [П. 1.20]. Хочеться щиро сподіватися, що прийняті документи, навіть з усіма їх недоліками, добре послужать справі налагодження християнської єдності та взаєморозуміння в українському суспільстві.

М.Шмігельський* (м. Львів)

НОВІТНІ РЕЛІГІЙНІ РУХИ НА ЛЬВІВЩИНІ

Історія людства це постійний процес релігійної творчості. Тут мова йде про релігійні рухи, що зародились і розвиваються в час новітньої історії. Їх можна поділити на декілька великих груп, класифікуючи за походженням – неоязичницькі, сцієнтичні, неорієнтальні, неохристиянські і неосатанинські.

Зокрема, у Львові діють дві групи неоязичницьких новітніх релігійних течій, які в свою чергу умовно можна розділити за походженням на два напрямки: український-діаспорний (осередки Рідної Української Національної Віри) і український-матірний (громада послідовників Порфирия Іванова).

У Львові діють два осередки Рідної Української Національної Віри, що офіційно зареєстровані як релігійні організації. Це – громада “Берегиня”(керівник В.Чорний, 22 члени) і громада “Оріяна”(керівник

М.Дегтяр, 12 членів). Прихильники РУН Віри проповідують вчення Лева Силенка, якого вважають пророком. Вони вірять в єдиного Бога – Єдиносущного і Всеправедного Господа Дажбога, символом якого є трисуття (тризуб) в обрамленні Сонця. Святим письмом для рунвірівців є “Мага Віра”.

Другим напрямком неоязичництва, на нашу думку, є група послідовників Порфирия Іванова (Детки). Українська асоціація цієї течії має назву “Рух за здоровий спосіб життя”. Основною ідеєю руху є обожнення Природи і дотримання у своєму житті заповідей і порад, які дав Порфирий Іванов. Останнього його прихильники вважають Божим посланцем, людиною, яка мала надприродні властивості [Золотарев Ю.Г. Советы Порфирия Иванова. Как научиться жить не болей.- СПб., 2001.- С. 8] і одержала зверху методику зцілення. Саме прихильники такого трактування і є у Львові.

Загалом існують різноманітні групи послідовників Іванова. В одних він – людина з надприродними властивостями, Божим даром, а в інших – Бог, а відтак і все його вчення треба приймати на Віру [Там само.- С. 102]. Але в усіх випадках акцент ставиться на оздоровчий ефект методики.

Хоч рух зародився в Україні, розповсюдження своє він дістав завдяки публікаціям в журналі “Огоньок”, його працям, а також працям його російських послідовників, які активно популяризували вчення.

У Львові прихильники системи збираються на березі озера біля “Холодокомбінату”, що на Левандівці. Їх можна зустріти тут щонеділі з 12 до 15 години, так як це радив робити сам Порфирий Іванов. Загалом прихильників методики, які об’єднані в львівську групу близько 150. Збори вони починають гімном Порфирию Іванову, який той сам склав на музику Марсельєзи.

Іванівцями на Львівщині є переважно люди, яких не могли вилікувати лікарі або які перепробували різні методи лікування й їм не залишалось нічого іншого, як почати голодувати (свідоме терпіння) і обливатися холодною водою. Безперечно, що для них П.Іванов є не простою людиною, бо ж саме завдяки йому вони вилікувались. Керівник групи Юрій Андрійович так говорить про те як він прийшов до цієї системи: “Я хотів жити, Я перепробував все що міг.” Тепер він співає гімн-хвалу Іванову як гімн-подяку за те, що одужав, а також пропагує систему Іванова. Вважається що тільки повне дотримання правил, а також абсолютна віра в їх дієвість, дає очікуваний ефект.

Неорієнтальські релігійні громади у Львові представляють: “Товариство свідомості Крішні”, “Місія Чайтан’ї (“Інститут знання власної сутності”), “Сахаджа –йога”, “Трансцендентальна медитація”, “центр Шрі Чінмоя”.

* Шмігельський М.В. – аспірант кафедри теорії та історії культури філософського факультету Львівського Національного університету імені Івана Франка.

Загалом ці громади можна розділити на два основні напрямки – персоналістів і імперсоналістів, або тих, хто поклоняється особистісному Богу (Бхагавану), і тих, хто поклоняється безособовій ідеї Бога (Брахману). Можна поділити також на тих, хто практикує бгакті-йогу і тих хто, практикує йогу-кундаліні.

Перший напрямок представлений у Львові Товариством свідомості Крішні і місією Чайтані.

Товариство свідомості Крішні є найбільш визнаною і найбільшою за чисельністю громадою серед симпатиків східних віровчень. Своїх прихильників громада має як серед громадян Індії, що приїхали на навчання до Львова і тепер є студентами місцевих вузів, так і серед корінних мешканців не лише Львова, а й області. Зокрема громади товариства є містах Стрию, Дрогобичі, Трускавці. Чисельність студентів-індусів – приблизно 300. Загалом громада крішнаїтів нараховує біля 350 осіб. Збираються вони разом в основному на свята, а також в години служби у храмі. Керує громадою Враджендрасута дас (І.Кравець).

Товариство свідомості Крішні відоме у Львові своєю громадською організацією – "Гуманітарна місія "Їжа для життя". Тут вона була зареєстрована як добродійний фонд [Громадські об'єднання у Львівській області.- Л., 1998.- С. 31]. За час діяльності місії з 1993 по 2000 р. було роздано 95 тисяч гарячих обідів вегетаріанської їжі. Акція була підтримана місцевим Товариством Червоного Хреста, яке допомагало місії з посудом, транспортом і приміщенням. Списки знедолених формували для неї відділ соцзабезпечення. Незважаючи на те, що це була дуже важлива й потрібна справа, яка допомагала в цей кризовий час вижити бідним людям, не всім львів'янам це подобалось. У кафетерії, де проводилась роздача їжі, зловмисники побили вікна. Незадоволення в деяких львів'ян викликала й роздача крішнаїтами їжі на проспекті Свободи. Водночас населення завжди радо відвідує ведичні фестивалі, які проводить у місті члени "Товариство свідомості Крішні", ласуючи при цьому солодкими частунками вегетаріанської їжі.

У вченні Товариства свідомості Крішні присутні екуменічні моменти, чим воно приваблює декого з львів'ян. Вони визнають Ісуса Христа як аватару – духовного вчителя, втілення Крішні. Крішнаїти вірять у перевтілення душ, тобто реінкарнацію. Та карму – закон матеріальної природи, вважаючи, що досягти спасіння можна шляхом справ, а також любов'ю та відданістю Крішні.

У Львові є троє посвячених (ініційовані учні) "Місія Чайтані. Інститут Знання Власної Сутності" – Еканатхдас (керівник центру), Відурадасі і Дамаянтідасі, а також близько двадцяти її послідовників. Львів є тим першим містом, з якого почалось розповсюдження цього

вчення по Україні. Занесли його сюди вірні товариства з Польщі, яка виступає своєрідним мостом для новітніх релігійних рухів із Заходу в Україну. Місію, що заснував Кріс Батлер (Джагад Гуру), який практикував "містичну йогу" та керував її центрами в Америці. Після створення Товариства свідомості Крішні він приєднався до Свами Прабхупади і став його учнем. Але, після розбіжностей з Великою Радою Товариства, відійшов від нього і створив "Місію Чайтан'ї", модернізуючи вчення Свами Прабгупади, згідно з західним менталітетом. Звідси й походить назва Інституту знання Власної Сутності). Члени "Місії" визнають Джагад Гуру духовним вчителем, а себе – його учнями. Особлива увага в його вченні акцентується на християнстві і поєднанні його з індуїзмом. Імпонує львів'янам те, що чайтаністи визнають Біблію, Ісуса Христа, як сина Крішні, його помазаника. Відповідно Крішна у них – біблійний Бог, Верховний Отець, а розп'яття Ісуса на хресті – стан самадхі, тобто поєднання з Абсолютом, восьма найвища ступінь Раджа-Йоги.

Другий напрямок неоорієнталізму у Львові представлений громадами "Сахаджа-йоги", "Міжнародний університет Махарішіта", "Центр Шрі Чінмоя". Релігійна громада "Всесвітньої чистої релігії" ("Сахаджа-йога") у Львові діє як духовно-просвітницька громадська організація "Львівський союз "Сахаджа-Йогів". Доречно сказати, що статус молодіжної надав їй можливість, відповідно до закону про молодіжні організації, безкоштовної реєстрації. У Львові члени організації організували школу "Сахаджа-Йогів", яка проводить заняття для всіх зацікавлених. В основі доктрини руху – вчення про Шрі Матаджа Нірмала Деві, яка ввела новий метод внутрішньої Самореалізації – Сахаджа-Йогу. Сахаджа-Йога – це зв'язок особистого духу з усепроникаючою енергією космосу (Божою Любові), який досягається при пробудженні і піднятті Кундаліні (внутрішньої енергії людини). Саме цей процес і називається Самореалізацією.

З 1999 р. у Львові діють як громадська організація "Спілка ведичних університетів Махаріші", а також бізнесове об'єднання – "Українсько-голандсько-американське підприємство "Університет менеджменту Махаріші".

Засновник цього релігійного руху – Махеш Прасад Варма, учень релігійного проповідника Свами Брахмананди Сарасваті (Шрі Гуру Дев), в якого він вчився 13 років і виробив власну техніку медитації. Після цього він бере ім'я Махаріші Махеш Йога від слів "Maha" – "великий", "rishi" – "святий" і Йога – наставник техніки медитації йоги. В 1958 р. Махаріші створює в Індії рух Духовного відродження, а вже в наступному 1959 переїжджає до США, де засновує свою організацію з

метою пропаганди свого вчення. В основі вчення – техніка медитації для поєднання з Богом, досягнення “космічного стану” шляхом повторювання мантр – “імен індуських богів”. Зазвичай організація не визнає себе релігійною, хоча є насправді такою, адже головна мета Йоги – це з’єднання з Абсолютом. Кожний адепт махарішизму проходить обряд ініціації – “Пуджа”, який характерний для всіх індуїстських рухів. Під час цього обряду відбувається посвячення індуським богам.

“Центр Шрі Чінмоя” зареєстрований у Львові як громадська організація (Керівником його є В.Карпович). У Львові особливої активності центр не проявляє. Доктрина цього релігійного руху – теорія “Єдиної сутності”, єдність людини і бога, єдність богів різних релігій. Адепти даної релігійної течії вважають Шрі Чінмоя реалізованим духовним вчителем, а також приписують йому написання тисяч книг, статей, духовних пісень і композицій для флейти, піаніно і багатьох інших інструментів.

Сцієнтична релігійна течія у Львові репрезентована товариством “Психологічний захист”. Воно об’єднує людей, що вважають себе цілителями, біоенергетиками. Голова товариства – М.Манчур. Організація проводить курси з біоенергетики, окультизму, астрології, методу Сільви [Цілителі Львова і їх поради: Випуск №1.- Л., 2000.- С. 31]. Акцент на науковості саєнтології ставиться М.Манчуrom у його статтях, а також в тому, що дане товариство йому вдалося зробити у Львові колективним членом Товариства наукових викладів ім. святого Петра Могили. Але загалом дана організація не має однієї чіткої ідеї. Її члени пропагують різноманітні квазірелігійні теорії.

Неохристиянські організації, які залишили свій слід на Львівщині, можна також поділити за походженням на два напрямки – український та іноземний.

Організація Ідеалістів України, що належить до першого з виділених напрямків, свою діяльність обмежила зборами і випуском газети “Ідеаліст”. Газета “Ідеаліст” – “часопис воїнів Христа –борців за Хрестову Національну Державу Україну”. Редактором і головою Проводу організації є М.Маньковський, юристконсульт ВАТ “Іскра”. Основною ідеєю цього релігійного руху є “боротьба політична і релігійна проти жидовсько-сатанинського режиму в Україні”. Ідеалістовці вважають, що центр Вічного Міста Бога має бути в Україні на Середнянській Святій Горі, що на Івано-Франківщині. Ця ідея перегукується багато в чому зі вченням католиків-покутників.

“Асоціація Святого Духа за об’єднання світового Християнства”, що належить до зазначених їх зарубіжних течій, більш відома під назвою

“Церква Муна” або “Церква Об’єднання”. В основі даного руху лежить ідея месіанства Сан Мен Муна, а також віра в “Істинних Батьків”, якими послідовники вважають Муна і його дружину. Хоча церква й вважає себе християнською, свого часу Верховний Суд штату Нью-Йорк не визнав її як таку.

Цей релігійний рух зареєстрований у Львові як благодійний фонд “Асоціація україно-японської дружби” (під керівництвом Кімури Шоїчі). На сьогодні він призупинив свою діяльність, розпочату в 1996 році. Представники Асоціації, провівши ще тоді лекцію в Музеї історії релігії і організувавши спільно з Студентським братством Львівського музичного училища ім. С.Людкевича показ японської чайної церемонії, на цьому свою діяльність і обмежили. Вони зустріли шалений опір громадськості своїй діяльності вже самою появою цієї організації у Львові. Зокрема, голова Марійського товариства “Милосердя” Стефанія Шарабура та голова Клубу греко-католицької інтелігенції Іван Гречко звернулися до голови Львівської обласної Ради народних депутатів Миколи Гориня зі спільним листом-проханням, в якому висловили застереження щодо правочинності діяльності “Асоціації святого Духа за єднання світового Християнства”, а також її представників, зокрема громадянина Японії Кімури Шоїчі.

Неосатанізм не є у нас оформленим релігійним рухом. Зокрема на Львівщині діють розрізнені його релігійні громади. На Личаківському кладовищі традиційно по ночах залазять в склепи новоявлені дезметалісти, мавпуючи деякі просатанинські відеокліпи західних рок-музикантів. В Стрию влітку 1996 року було вчинено акт вандалізму на цвинтарі. А в грудні 1996 р. в тому ж м. Стрию троє сатаністів вбили свого колишнього вчителя М.Левуса. У 2000 р. в Дрогобицькому районі в селі Мединичах сатаністи осквернили Церкву.

Отже, в житті новітніх релігійних рухів в Україні Львів не є винятком, більше того є одним з найактивніших осередків. Тут є все – від неохристиянських до неосатанинських, неорієнтальні і неоязичницькі, сцієнтичні і психотерапевтичні, агресивно налаштовані і ліберальні щодо суспільства новітні релігійні рухи. Сприйняття цих рухів мешканцями Львівщини є також надто неоднозначним – від повного заперечення до фанатичної відданості. Незважаючи на те, що більшість новітніх релігійних рухів мають іноземне походження, вони активно входять в і без того строкате релігійне і суспільне життя Львова. Допомогає їм в цьому їхня мобільність, можливість постійної трансформації залежно від умов та ситуації. Часто вони заявляють себе не як релігійна громада, а як громадська організація, благодійний фонд чи бізнесова фірма.

В сучасному світі ми майже кожного дня зустрічаємось з

релігійними чи парарелігійними пропозиціями. Відгукнутись на них чи ні – це особиста справа кожного, але цей вибір повинен бути свідомим. Особливо це стосується новітніх релігійних рухів.

IV

ІНФОРМАЦІЇ

ЕКУМЕНІЗМ І ПРОБЛЕМИ МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Під такою назвою на базі Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України відбулася 29 травня 2001 року міжнародна наукова конференція. Окрім українських науковців і практиків релігійної сфери, в роботі конференції також взяли участь гості з закордону. З привітаннями виступили Ярослав Яцків – перший заступник Міністра освіти і науки України; Інґвіл Торсон Плеснер – секретар Європейської Ради церков (Норвегія); о. Йосиф Май – співробітник Східної Секції Папської Ради у справах Підтримки Єдності Християн (Апостольська Столиця); Віктор Бондаренко – голова Державного комітету України у справах релігій; Олексій Онищенко – академік-секретар Відділення історії, філософії та права НАН України; Анатолій Колодний – президент Української Асоціації релігієзнавців; Ніколас Гвоздев – заступник директора Інституту церковно-державних студій ім. Доусона Байлорського університету (США).

На першому пленарному засіданні "Християнський екуменізм: реалії і можливості в Україні" були заслухані доповіді П.Яроцького "Український екуменізм: історичне підґрунтя, богословські проблеми, вимоги часу"; Е.Мартинюка "Екуменізм, конвергенція, єдність"; о. Йосифа Май "Діалог між католиками та православними: нинішній стан та перспективи в Україні"; Е.Кларк "Міжнародні підходи у вирішенні міжконфесійних конфліктів"; Н.Гвоздева "Погляд американських православних на проблеми екуменізму".

На другому пленарному засіданні "Візит Папи Римського Івана Павла II в контексті відносин християнських конфесій України" виступили з доповідями В.Єленський ("Екуменічний рух перед викликами ХХ століття"), А.Колодний ("Візит конфесійного примирення"), М.Гайковський ("Папа Іван Павло II і Україна"), І.Шевців ("Ідея Української Православно-Вселенської Церкви"), О.Недавна ("Проблеми міжцерковних відносин Української Греко-Католицької Церкви").